

18 Soudní a medicínsko-právní aspekty

Forensic and Medicolegal

Cílem kapitoly je shrnout základní zásady manipulace s dokumentací zraněných, připomenout získávání souhlasu pacienta s poskytnutím zdravotního výkonu, popsat ošetřování a léčení zajatců a zacházení s tělesnými ostatky padlých (příloha A a B).

18.1 Ochrana práv pacientů

Všichni pacienti mají právo na důvěrné zacházení s jejich osobními informacemi. Důvěrnost je definována jako statutární a profesionální ochrana osobních údajů před jejich zneužitím. Na druhé straně podávání informací je součástí klinické praxe a plánování medicínských výkonů. Je proto důležité, aby byla jasně definována pravidla pro zacházení s osobními informacemi pacientů.

Ochrana proti zneužití osobních informací a informovaný souhlas k jejich oprávněnému použití podtrhuje principy zdravotnické diskrétnosti.

Osobní informace pacienta nesmíš bez jeho výslovného souhlasu poskytnout zaměstnavateli (výjimkou jsou pouze zvláštní okolnosti).

18.2 Souhlas s vyšetřením či léčbou

Před vyšetřením či léčbou pacienta je nutné získat jeho souhlas. U dospělých se předpokládá, že jsou k tomuto právnímu úkonu způsobilí (vydání souhlasu). Pokud se vyskytnou pochybnosti o způsobilosti, je třeba zjistit zda je pacient schopen porozumět dané situaci, zhodnotit ji a svéprávně se rozhodnout. Pacienti mohou svá rozhodnutí kdykoliv změnit a souhlas odvolat.

Mladí lidé ve věku 16 a 17 let jsou pokládáni za způsobilé vyjádřit souhlas. U mladších dětí je zapotřebí souhlas zákonných zástupců.

Předpokladem souhlasu se zdravotním výkonem jsou dostatečné informace. Souhlas nemusí být platný pokud pacient není informován odpovídajícím způsobem.

V poznámkách se musí uvést všechny diskutované léčebné možnosti. Souhlas musí být učiněn dobrovolně. Forma souhlasu může být písemná, ústní či nonverbální. Způsobilý dospělý pacient může léčbu odmítnout.

18.3 Zdravotnická péče o osoby zadržené během operací

Lékařská péče musí být etická a musí odpovídat správné medicínské praxi. Platí normální pravidla a standardy souhlasu a lékařské diskrétnosti. Zdravotnický personál používá své znalosti a schopnosti při výslechu vězňů a zadržovaných osob tak, aby nedošlo k negativnímu ovlivnění fyzického a duševního zdraví. Mohou být pokládány pouze otázky relevantní ke zdravotní péči.

18.3.1 Minimální standardy léčby

- Všichni nemocní či zranění zajatci by měli být léčeni dle potřeby bez ohledu na stav a národnost.
- Minimálně jednou denně by měl všechny nemocné zajatce či zajatce stěžující si na onemocnění vidět zdravotnický pracovník.
- Zajatci by měli být léčeni a evakuováni dle stejných klinických kritérií, která se používají pro vlastní zraněné.
- Zajatci vyžadující specializovanou léčbu by měli být převezeni do odpovídajícího zdravotnického zařízení.
- Jednotlivé národnosti mohou spolupracovat a centralizovat zdravotnickou péči o zajatce, ale zodpovědnost zůstává tomu, kdo první zajatce zadržel.
- Lékařská péče o zajatce je prováděna zdarma.
- Vyšetření mohou být prováděna pouze po získání a podepsání souhlasu (modifikace standardního souhlasu dle kulturních a jazykových potřeb zajatců).
- Po přijetí do vazebního zařízení by měla být provedena lékařská prohlídka k zaznamenání jakéhokoliv fyzického či duševního onemocnění. Lékařské vyšetření zajatců by mělo být prováděno minimálně jednou do měsíce a také před každým transferem do jiného zařízení.

- V každém vazebním zařízení musí být zajištěna služba kvalifikovaného zdravotnického pracovníka s určitou znalostí psychiatrie a měla by být dostupná i zubařská péče.
- Pohřbu či kremaci zajatce musí předcházet lékařské ohledání a potvrzení smrti.
- Zdravotnický personál by měl mít dle potřeby dostupného tlumočníka.

18.4 Doporučené postupy stran víry

Viz příloha A.

18.5 Smrt během operace

Viz příloha B.

Příloha A: Otázky víry

Umírající pacient

Křesťané, katolíci, pravoslavní a členové některých protestantských církví si mohou přát pomazání nemocných/svátost nemocných nebo přítomnost člověka, který se s nimi modlí (používají se oba termíny).

Muslimové: pacienti potřebují opakovat či opakovaně slyšet od jiného muslima vyznání víry (SHAHADA). Pacient by měl natáhnout svůj ukazováček k potvrzení víry v SHAHADA. Členové rodiny by měli sedět u pacienta, modlit se a recitovat verše z koránu.

Židé: v souladu s přáním pacienta či příbuzných mělo by být informováno společenství synagogy (je-li dostupné).

Sikhové: pacienti by měli dostat duchovní podporu ze čtení Svatých písem příbuznými či tzv. granthím, tedy člověkem, který je ke čtení pověřen.

Smrt

Křesťané: obvyklé rituály - upravení těla zemřelého do důstojné polohy, zapálení svíce u zemřelého, modlitba za něho (např. tzv. kající žalmy).

Muslimové: s tělem jen minimální manipulace, pouze v rukavicích. O muže by se měli starat muži, o ženy ženy. Tělo by mělo být narovnáno, kotníky spojeny bandáží. Kompletní obřady rozloučení by měly být provedeny až po opuštění nemocnice.

Židé: s tělem minimální manipulace, jen v rukavicích. Kompletní obřady rozloučení až po opuštění nemocnice (pohřební bratrstvo zvané Chevrah Kadisha). Náboženské právo vyžaduje, aby byl pohřeb během 24- 72 hodin po smrti.

Sikhové: rodina musí být dotázána, zda chtějí umýt tělo. Musí se respektovat pět sikhských symbolů víry - KESH (neostříhané vlasy), KANGA (hřeben), KARA (železný náramek), KACHHERA (spodní prádlo) a KIRPAN (obřadní meč či dýka). Kremace by měla být provedena co nejdříve.

Příloha B: Smrt během operace

Následující doporučení napomohou zdravotnickému personálu se zachováním důkazů pro forenzní účely. Záchrana života má ale vždy pochopitelně přednost.

Části těla

Obecné rady: nečistit, ponechat ošacení, jednotlivé části těla zabalit odděleně, pokud není zřejmá příslušnost k určitému tělu. Užít PVC vaky, jednotlivé tkáně uložit do igelitových sáčků a dále do PVC vaků na zemřelé.

Označení: označit každou část jménem, hodností, číslem (pokud je známo). Přidat jméno, hodnost a číslo zdravotnického personálu, který konstatoval smrt.

Zbraně: zabezpečit, označit, předat oprávněné osobě.

Smrt při přijetí

Obecné rady: nemýt tělo, oblečení ponechat, uložit tělo do vaku.

Označení: označit jménem, hodností, číslem (pokud je známo). Označení by mělo být dvojitě – jedenkrát na zápěstí a jedenkrát na kotníku, připevnit na tělo, ne na ošacení. Přidat jméno, hodnost a číslo zdravotnického personálu, který konstatoval smrt, datum a čas.

Smrt po lékařském zákroku

Obecné rady: nemýt po konstatování smrti. Kanyly a drény ponechat in situ. Tělo zabalit do vaku. Sejmuté oblečení zabalit do zvláštního pytle, označit, předat vyšetřujícímu důstojníkovi.

Označení: označit jménem, hodností, číslem (pokud je známo). Označení by mělo být dvojitě – jedenkrát na zápěstí a jedenkrát na kotníku, připevnit na tělo, ne na ošacení. Přidat jméno, hodnost a číslo zdravotnického personálu, který konstatoval smrt, datum a čas.

Pravděpodobná přirozená /náhlá smrt

Obecné rady: nemýt po konstatování smrti. Pokud proběhla resuscitace, ponechat kanyly in situ. Tělo uložit do vaku. Sejmuté oblečení zabalit do zvláštního pytle, označit, předat vyšetřujícímu důstojníkovi.

Označení: označit jménem, hodností, číslem (pokud je známo). Označení by mělo být dvojitě – jedenkrát na zápěstí a jedenkrát na kotníku, připevnit na tělo, ne na ošacení. Přidat jméno, hodnost a číslo zdravotnického personálu, který konstatoval smrt, datum a čas.

Zbraně: zabezpečit, označit, předat oprávněné osobě.

Úmrtí za podezřelých (nejasných) okolností – v terénu

Obecné rady: nemýt po konstatování smrti. Pokud probíhala resuscitace, ponechat kanyly in situ. Pokud taktické podmínky dovolí, nehýbat s tělem a vyčkat na vyšetřujícího důstojníka. Pokud bylo s tělem hýbáno – oblečení zabalit do zvláštního pytle, označit, předat vyšetřujícímu důstojníkovi. Tělo uložit do vaku.

Označení: označit jménem, hodností, číslem (pokud je známo). Označení by mělo být dvojitě – jedenkrát na zápěstí a jedenkrát na kotníku, připevnit na tělo, ne na ošacení. Přidat jméno, hodnost a číslo zdravotnického personálu, který konstatoval smrt, datum a čas.

Zbraně: zabezpečit, označit, předat oprávněné osobě.

Úmrtí za podezřelých (nejasných) okolností – ve zdravotnickém zařízení

Obecné rady: nemýt po konstatování smrti. Pokud probíhala resuscitace, ponechat kanyly in situ. Tělo nebalit, vyčkat na vyšetřujícího důstojníka. Sejmuté oblečení zabalit do zvláštního pytle, označit, předat vyšetřujícímu důstojníkovi.

Označení: označit jménem, hodností, číslem (pokud je známo). Označení by mělo být dvojitě – jedenkrát na zápěstí a jedenkrát na kotníku, připevnit na tělo, ne na ošacení. Přidat jméno, hodnost a číslo zdravotnického personálu, který konstatoval smrt, datum a čas.

Zbraně: zabezpečit, označit, předat oprávněné osobě.